

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»**

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(14-15 жовтня 2022 р.)**

2 том

ОДЕСА 2022

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 14-15 жовтня 2022 р.). — Т.2. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. — 176 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». Протокол № 4 від 27.10. 2022 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Демидова Віола Григорівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри сольного співу Одеської національної музичної академії імені Антоніни Нежданової.

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2022

Література

1. Мартиненко, О. (2020). *Методика роботи з хореографічним колективом: Теорія і практика*. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні.
2. Науменко, С. О. (2015). Особливості діагностики музичних здібностей дошкільників. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 10, 15-18.
3. Теплов, Б. М. (1985а). Способности и одаренность. В *Избранные труды: В двух томах* (Т. 1, стр. 15–41). М: Педагогика.
4. Теплов, Б. М. (1985б). *Психология музыкальных способностей*. М.: Педагогика.
5. Платонов, К. К. (1986). *Структура и развитие личности*. М.: Наука.

Арутам Ернесто КАСТІЛЬЙО ЕСПІНОЗА

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Інга ХМЕЛЕВСЬКА

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ТВОРЧІСТЬ У МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА ЯК АКМЕВЕРШИНА ФАХОВОГО РОЗВИТКУ

***Анотація.** Дослідження присвячене вивченню феноменології та функцій творчості в проєкції музично-виконавської діяльності майбутнього педагога-музиканта. Визначено, що творчість, як процес, є вищою формою відтворення музично-виконавської діяльності, який, з одного боку, вимагає сформованості достатнього рівня фахових умінь майбутнього педагога-музиканта, а з іншого - стимулює процес його подальшого фахового зростання. На основі з'ясованого встановлено, що творчість є передумовою реалізації професійного потенціалу згаданого фахівця та чинником, що сприяє досягненню особистого найвищого рівня його фахового розвитку – акме.*

***Ключові слова:** творчість, майбутній педагог-музикант, професійний потенціал, акме, фаховий розвиток, музично-виконавська діяльність.*

CREATIVITY IN THE MUSICAL-PERFORMING ACTIVITIES OF THE FUTURE MUSIC TEACHER AS THE ACME OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT

***Annotation.** The research is devoted to the study of the phenomenology and*

functions of creativity in the projection of musical and performing activity of the future music teacher. It is determined that creativity, as a process, is the highest form of reproduction of musical and performing activity, which, on the one hand, requires the formation of a sufficient level of professional skills of the future music teacher, and on the other hand, stimulates the process of his further professional growth. Based on the findings, it was established that creativity is a prerequisite for the realization of the professional potential of the mentioned specialist and a factor contributing to the achievement of the highest level of personal professional development - acme.

Keywords: *creativity, future music teacher, professional potential, acme, professional development, music performing activity.*

Актуальність. Музично-виконавська діяльність майбутнього педагога-музиканта є своєрідним смисловим ядром його фахової підготовки. Осягнення творів музичного мистецтва, вивчення їх художньо-стильових рис, естетичних основ, опанування виконавською майстерністю тощо – це предметне поле музичної освіти, опанування елементами якого необхідне для майбутнього фахівця. Особливого значення в цьому процесі набуває феномен творчості. На сьогодні не піддається сумніву те, що саме активізація творчості - творчого мислення, творчого підходу – в музично-виконавській діяльності майбутнього педагога-музиканта зумовлює можливість досягнення її найвищих результатів. Такими результатами вважається художність та оригінальність виконавської та педагогічної інтерпретації музичного твору, формування умінь застосування нестандартних та ефективних підходів до організації музично-освітнього процесу, спроможності до забезпечення оптимальних педагогічних умов для інтенсивного творчого розвитку учасників такого процесу тощо. Можна сказати, що досягнення наведених результатів є вищим рівнем та кінцевою метою фахової музично-педагогічної підготовки, її акмевершиною. Разом із цим, творчий процес є складним у контексті можливості його системного вивчення, оскільки об'єктивними характеристиками творчості є суб'єктивність, спонтанність та варіативність. У зв'язку з цим актуальним представляється системне дослідження феномену творчості в музично-виконавській діяльності майбутнього педагога-музиканта, особливостей та функцій даного феномену, яке урахувало б його суб'єктивно-зумовлені передумови, зокрема чинники спрямованості особистості на досягнення акмевершин власного фахового розвитку.

На основі з'ясованого в якості *мети* дослідження визначено вивчення феноменології та функцій творчості в музично-виконавській діяльності майбутнього педагога-музиканта в проєкції професійно-особистісного зростання згаданого фахівця.

Аналіз літературних джерел показав, що феномен творчості майбутніх музикантів-педагогів потрапляє у фокус уваги науковців у процесі дослідження різноманітних аспектів фахової підготовки та професійного розвитку згаданих фахівців. Зокрема, як простір для творчого самовираження майбутнього педагога-музиканта досліджено мистецько-освітній процес А. Растрігіною та С. Дьомінім (2010); питанню формування досвіду творчої діяльності згаданих фахівців присвячено дослідження І. Дікуна (2018); Чжоу Лянлян (2019) вивчено проблему формування творчої індивідуальності майбутнього педагога-музиканта.

У праці І. Шевченко феномен творчості розглянуто в контексті забезпечення професійного саморозвитку майбутнього педагога-музиканта. За висновком ученої, специфіка фахової діяльності згаданого фахівця зумовлює наважливість складової «прагнення до творчої самореалізації» у змісті процесу його професійного самовдосконалення (Шевченко, 2011, с.204).

Дж. Роулі, Д. Бенет та А. Рейд (Rowley, Bennett, & Reid, 2016) вивчають творчість як багатофункціональний феномен, який впливає на всі напрями, що забезпечують професійне самовдосконалення педагога-музиканта – кар'єрне зростання, особистісний розвиток, підвищення рівню музично-виконавської, педагогічної, методичної компетентностей тощо.

Роль, яку відіграє творчість у процесі адаптації молодих фахівців музично-мистецької галузі до умов фахової діяльності проаналізували С. Юті та К. Літлтон (Juuti & Littleton, 2012). За висновком учених, негативний вплив на процес такої адаптації відтворює протиріччя між високою мірою зорієнтованості музично-фахової підготовки у вишах на традиційні підходи та реаліями професійної діяльності музиканта (як педагога, так і виконавця). Як пишуть науковці, такі реалії, зокрема очевидні непередбачуваність та невизначеність умов діяльності, вимагають від музиканта високі міри креативності та сформованості вмінь самоорганізації і «творчого професійно-особистісного самоконструювання» (Juuti & Littleton, 2012, p. 21)

Грунтовно вивчено феномени «творчої самостійності», «творчої самореалізації» та «творчо-продуктивної діяльності» студентів-музикантів О. Ребровою. Учена пов'язує перелічені феномени та процеси із формуванням здатностей самопідготовки та фахової самореалізації, та доводить доцільність опори в даному процесі на концепцію акмеології та, зокрема, акмеологічний підхід.

Загалом, аналіз музично-педагогічних досліджень довів: учені спільні в тому, що творчість відіграє значну роль у прагненні майбутніх педагогів-музикантів до самовдосконалення як процесу реалізації їх власного потенціалу фахових здібностей та особистісних якостей на шляху досягнення власної

акмевершини професійно-особистісного розвитку.

Основний зміст. Для вивчення феноменології та функцій творчості необхідно уточнити, чим саме по суті є даний феномен. Філософська думка пропонує інтегральний погляд на феномен творчості, адже розглядає його буття одночасно у двох площинах. По-перше, творчість пов'язана із феноменом діяльності, зокрема, із «..продукуванням нових результатів» певної діяльності (Шинкарук, 2002, с. 630). Отже, творчість є процесом і результатом людської діяльності, спрямованої на вироблення нових оригінальних артефактів (матеріальних чи ментальних). По-друге, творчість є процесом, що детермінується внутрішніми ментальними та рефлексивними процесами індивіда. Як визначає В. Шинкарук (2002), творчість – це «...продуктивна діяльність за мірками свободи та оновлення, коли зовнішня детермінація людської активності змінюється внутрішньою самовизначеністю» (Шинкарук, 2002, с. 630).

Таким чином, творчість пов'язана із внутрішніми психологічними процесами, що відбуваються у свідомості та підсвідомості індивіда, у більшому ступені, ніж із зовнішнім об'єктивним впливом довкілля. Це цілком кореспондується із поглядами Дж. Гілфорда (Guilford, 1959), який обґрунтував концепцію дивергентного (творчого) мислення в основі творчого процесу. Як довів Дж. Гілфорд – таке мислення неможливо розглядати поза активністю безсвідомого, адже певні етапи процесу творення здійснюються поза простором інтелектуального контролю та призводять до виникнення феномену *інсайту* – раптового осяяння (Weiss, et al., 2021).

Тісний зв'язок творчості із внутрішніми психологічними процесами у сферах свідомого та підсвідомого зумовлює потенціал даного феномену стосовно забезпечення процесів саморозвитку та самовдосконалення, які, у свою чергу, досліджуються вченими на засадах акмеологічного підходу. За слушним спостереженням К. Сергєєвої (2007; 2012), саме з позицій акмеології можливо розглянути як цілісний процес розвитку особистості майбутнього педагога-музиканта «...в професійній діяльності на різних етапах її становлення – від професійного самовизначення до самореалізації як вершини професійної діяльності» (Сергєєва, 2012, с. 5). Спираючись на дієвість акмеологічного підходу вчена конкретизує низку складових такої самореалізації, серед яких, окрім відповідної особистісної спрямованості та ціннісного ставлення до професійного зростання, виділяє «...здатність до співтворчості, міжособистісної взаємодії з учнем, взаємного збагачення новими особистими змістами» (Сергєєва, 2007, с. 86).

О. Реброва розглядає рух майбутнього вчителя музики до акмевершин фахового розвитку як процес здійснення «...якісних змін особистості фахівця,

що є наслідком вектору розвитку від сталості якостей через активізацію саморозвитку до вищої ланки — творчої самостійності» (Реброва, 2014, с. 149). Таким чином, у центрі уваги опиняється творчий професійний потенціал особистості майбутнього педагога-музиканта, реалізація якого уможливується на тлі прагнення досягти «бездоганності» (за висловом О. Ребрової) у фаховій діяльності – певного рівня творчої педагогічної взаємодії у музично-освітньому процесі, який характеризується зорієнтованістю, у першу чергу, на повноцінне засвоєння мистецтва та творче самовираження в ньому (Реброва, 2014, с. 149-150).

Зумовленість творчого процесу особистісними рисами та пов'язаність творчості із психологічними механізмами зумовлює необхідність вивчення питання з погляду психології. Аналіз у даному напрямі, зроблений Дж. Кауфманом та Р. Стернбергом (Kaufman & Sternberg, 2010) довів, що в проєкції психологічного дослідження творчість не може розглядатися у відриві від особистості та її діяльності. При цьому, важливим аспектом, пов'язаним із контекстом творчості, є результативність діяльності. Як пишуть учені, творча діяльність може вважатися такою лише за умов, якщо в її результаті продукується щось: а) інноваційне; б) високоякісне; в) корисне .

Екстраполюючи дані висновки в проєкції фахового розвитку майбутнього педагога-музиканта можна стверджувати, що, застосовуючи творчий підхід та власний професійний потенціал задля досягнення найкращих результатів фахової діяльності відбувається наближення майбутнього педагога-музиканта до акмевершин власного фахового розвитку. Означений ракурс вивчено Вчений доходить висновку, що фахове зростання відбувається завдяки сформованості системи *творчих диспозицій* педагога-музиканта – конструкту, що відповідає за прагнення активізації творчості задля вироблення стратегій вирішення усіх завдань фахової діяльності. Такі стратегії, як пише вчений, спрямовують педагога-музиканта на розвиток у собі: а) чуйності, гнучкості та імпровізаційності; б) стійкості до невизначених умов діяльності; в) дивергентного мислення (метафоричне сприйняття, генерація нових художніх ідей та поєднання їх із інноваційними методами)

Висновки. Таким чином, творчість є феноменом, який: а) утілює процес та результат створення індивідом нових оригінальних артефактів; б) є тісно пов'язаним із феноменом мислення та специфікою протікання психологічних процесів індивіда, у тому числі, на підсвідомому рівні. Функції творчості досліджуються в проєкції виконання індивідом певної діяльності, при цьому активізація творчого підходу вбагатьох визначає її якісний результат. У зв'язку з цим, важливою функцією творчості є уможливлення реалізації власного професійного потенціалу задля досягнення найкращих результатів фахової

діяльності, що сприяє наближенню майбутнього педагога-музиканта до акмевершин власного фахового розвитку.

Література

1. Растригіна, А. М., & Дьомін, С. П. (2010). Мистецький освітній простір як основа творчого самовираження мабутнього педагога-музиканта.
2. Реброва, О. Є. (2014). Акмеологічний контекст методики формування художньо-ментального досвіду студентів-музикантів та хореографів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*, 7-8, 146-153. Отримано з http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2014_7-8_24
3. Сергєєва, К. М. (2007). Професійна самореалізація музиканта-педагога як акмеологічна проблема. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка*, (10), 84-86.
4. Чжоу Лянлян. (2019). Організаційно-методична модель формування творчої індивідуальності майбутнього педагога-музиканта у процесі фортепіанної підготовки. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 26, 131-137.
5. Шевченко, І. Л. (2011). Формування готовності до професійного саморозвитку у майбутнього педагога-музиканта. *Наукові записки КДПУ імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*, (93), 203-206.
6. Abramo, J. M., & Reynolds, A. (2015). “Pedagogical creativity” as a framework for music teacher education. *Journal of Music Teacher Education*, 25(1), 37-51. doi: 10.1177/1057083714543744
7. Guilford, J. P. (1959). Three faces of intellect. *American Psychologist*, 14(8), 469–479. doi: 10.1037/h0046827
8. Juuti, S., & Littleton, K. (2012). Tracing the transition from study to a contemporary creative working life: The trajectories of professional musicians. *Vocations and Learning*, 5(1), 5-21. doi: 10.1007/s12186-011-9062-9
9. Kaufman, J., & Sternberg, R. (Eds.). (2010). *The Cambridge Handbook of Creativity* (Cambridge Handbooks in Psychology). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511763205
10. Rowley, J., Bennett, D., & Reid, A. (2016, July). Leadership as a core creativity for musician identity. In *Proceedings of the 21st international seminar of the ISME Commission for the Education of the Professional Musician* (pp. 43-51). URL: <http://hdl.handle.net/20.500.11937/59285>
11. Weiss, S., Steger, D., Kaur, Y., Hildebrandt, A., Schroeder, U., & Wilhelm, O. (2021). On the trail of creativity: Dimensionality of divergent thinking and its relation with cognitive abilities, personality, and insight. *European Journal of Personality*, 35(3), 291-314. doi: 10.1002/per.2288

Ганна РАЛО	
ВИКОНАННЯ ГАМ НА КСИЛОФОНІ ЯК ЗАСІБ ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ МУЗИКАНТА.....	127
Го ЯНЬЦЗЮНЬ	
ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ДИДАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ	130
Янь ПЕН	
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ В НАУКОВОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	132
Валерія ЄРЕМЕНКО	
РОЗВИТОК ХОРЕОГРАФІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ: НАУКОВИЙ ДИСКУРС	136
Арутам Ернесто КАСТІЛЬЙО ЕСПІНОЗА, Інга ХМЕЛЕВСЬКА	
ТВОРЧИСТЬ У МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА ЯК АКМЕВЕРШИНА ФАХОВОГО РОЗВИТКУ	138
Үан КХАНЗНҮ	
THE PHENOMENON OF ARTISTIC POLYLOGUE IN THE PROJECTION OF EUROPEAN INTEGRATION ORIENTATION OF MUSICAL ARTS EDUCATION	144
Dzhozef Rai MENDOZA RIVAS	
PERFORMING-METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS OF MUSICAL ARTS EDUCATION AS A FACTOR IN IMPROVING THEIR COMPETITIVENESS IN THE WORLD LABOR MARKET.....	147
Олександр ЛАКУСТА	
ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ КРЕАТИВНОСТІ ЯК ФАХОВО-ЗНАЧУЩОЇ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ-ІНСТРУМЕНТАЛІСТІВ.....	150
Лі ЦЗИЖУН	
СУЧАСНІ ТЕХНІКИ РОБОТИ НАД ВИКОНАВСЬКОЮ ІНТЕРПРЕТАЦІЄЮ ВОКАЛЬНИХ ТВОРІВ ЗАХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ...	153
Юлія ІВЛЄВА	
ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЕМІОТИЧНОГО АНАЛІЗУ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТЕКСТУ.....	156